

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ

Ключові слова: кіберзлочинність, кіберпростір, особа злочинця, запобігання, комп'ютерна злочинність.

Анотація: У тезах розглянуті кримінологічні характеристики особистості кіберзлочинця. Вказано основні риси кіберзлочинців.

Ключевые слова: киберпреступность, киберпространство, личность преступника, предупреждение, компьютерная преступность.

Аннотация: В тезисах рассмотрены криминалогические характеристики личности

киберпреступників. Указаны основные черты киберпреступников.

Key words: cybercrime, cyber space, criminal offender, prevention, computer crime.

Annotation: In the theses criminological characteristics of the personality of a cybercriminal are considered. Indicate the main features of cybercriminals.

Відкритий доступ до кіберпростору розширює можливості людей. Безперечно, в цьому безлічі позитивних моментів, таких як : публічність та прозорість влади, запобігання корупції та інші. Але, поряд з перевагами, комп'ютеризація має низку негативних ефектів, одним із яких є кіберзлочинність. Наслідки цієї злочинності зачіпають не лише інтереси окремих осіб, що стали жертвами, але й компанії, організації та суспільство в цілому. Проблема комп'ютерної злочинності набуває дедалі більшої актуальності як у всьому світі, так і в нашій державі.

Дослідженню питань протидії цьому виду злочинів присвятили свої роботи закордонні та вітчизняні науковці, зокрема: Ю. М. Батурін, В. М. Бутузов, В. Б. Вехов, В. Д. Гавловський, В. О. Голубев, М. В. Гуцалюк, Р. А. Каложний, М. В. Карчевський, В. С. Козлов, Е. В. Рижков, Б. В. Романюк, І. Р. Шинкаренко, В. П. Шеломенцев, Н. Г. Шурухов та ін. [2, с.1]. Проте, не дивлячись на наявність теоретичного підґрунтя, психологічні засади науково обґрунтованого дослідження портрету кіберзлочинця висвітлені неповно [3, с.189].

Для дослідження цієї актуальної теми на даний час, нам треба дати відповідь на питання, що ж таке кіберзлочин? Кіберзлочин – це втручання в роботу телекомунікаційних мереж, комп'ютерних програм, що функціонують у їх середовищі, або несанкціонована модифікація комп'ютерних даних, зухвала дезорганізація роботи критично важливих елементів інфраструктури держави, що створює небезпеку загибелі людей, завдання значної майнової шкоди або настання інших суспільно небезпечних наслідків [3, с. 190].

Інтернет-злочинність відрізняється від інших видів злочинності специфічними властивостями , як-то : глобальність, особливість середовища розповсюдження, високий руйнівний потенціал, не персоніфікований характер, висока латентність, тощо [4, с.22].

Науковці виділяють наступні риси кіберзлочинців : молодий вік, наявність досить розвинутого інтелекту, володіння достатньо високою професійною кваліфікацією у сфері іт-технологій [4,с.22]. Адже, створення програм, підбирання паролів, вчинення складних операцій – це все потребує практичних та теоретичних знань та навичок.

Найважливішим елементом криміналістичної характеристики злочину є спосіб його вчинення, який складається з комплексу специфічних дій правопорушника з підготовки, вчинення злочину та його маскування. Ці дії являють собою певну систему, вони у зовнішній обстановці утворюють відповідні відображення, які в інформаційному плані є своєрідною моделлю злочину.

Стосовно кіберзлочинців найбільший інтерес становлять сліди, що вказують на те, як злочинець потрапив і зник з місця події, подолав перешкоди, використав своє службове становище, виконав поставлену злочинну мету, які знання та навички використав, чи спробував приховати сліди своїх дій. Важливі також сліди, що свідчать про характер зв'язку злочинця з предметом злочинного посягання тощо.

Сучасні дослідження показують, що злочини у сфері використання комп'ютерної техніки та інформаційно-телекомунікаційних мереж вчиняють переважно чоловіки 87,5 %, на жінок припадає лише 12,5 %.

Аналіз розподілу вікових груп за рівнем кримінальної активності показав, що найбільш активною є група осіб віком від 30 до 50 років на долю яких припадає 36,2% засуджених осіб. На другому місці знаходиться група осіб віком від 18 до 25 років (34,3%), на третьому місці особи віком від 25 до 30 років (23,1%), на четвертому місці особа від 50 до 65 років (5,3%), а на останньому місці – група осіб віком від 16 до 18 років (1,1%) [1]

Досліджуючи кримінально-правову характеристику особистості кіберзлочинця, потрібно звернути увагу на дані про судимість, види злочинів, які можуть вчинятися разом з кіберзлочинами та види покарань, що застосовуються до винних осіб. За даними Державної судової адміністрації України, серед осіб, засуджених за вчинення кіберзлочинів, 5,1 % раніше вчиняли злочинні діяння. Статистичні дані вказують, що до 18,4 % засуджених за вчинення кіберзлочинів покарання було призначено за сукупністю злочинів. Найбільша кількість кіберзлочинів була вчинена у сукупності зі злочинами проти власності – 22 %; у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – 8 %; у сфері господарської діяльності – 5,3 %; проти громадського порядку та моральності – 0,6 % [5]

Також зарубіжні вчені виділяють п'ять найпоширеніших мотивів скоєння комп'ютерних злочинів: корисливий мотив – 66%, політичні мотиви (шпигунство, злочини, спрямовані на підрив фінансової, кредитної політики уряду, дезорганізацію валютної системи країни) – 17%, дослідницький інтерес – 7%; хуліганські мотиви – 5%, помста – 3%.

Отже, проаналізувавши матеріал можна зробити висновок про те, що якщо в розкритті злочину не буде враховано кримінологічний аспекта саме особливостей особистості правопорушника, то протидія кіберзлочинності втрачає свій сенс. Аналіз мотиву та мети кіберзлочину є найважливішим аспектом у його розкритті. Чітке уявлення характеристик суб'єкта, дає змогу прогнозувати його дії та попереджувати наперед його кроки. Також, варто зазначити, що дуже важливим аспектом для запобігання цього злочину є підвищення правосвідомості громадян, тобто підвищення грамотності інтернет-користувачів.

Список використаних джерел:

1. Кравцова М.О.Сучасний кіберзлочинець: кримінологічна характеристика особистості: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/Katerina/Downloads/Ms_2015_4\(2\)_9%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Katerina/Downloads/Ms_2015_4(2)_9%20(1).pdf)
2. Хахановський В.Г. Особливості криміналістичної характеристики кіберзлочинців / В.Г. Хахановський. – К.:2011. – с.89-93
3. Коваль О. Є Психологічний портрет кіберзлочинця : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/21385/1/189-192.pdf>
4. Валуйська М. Ю. Значення вивчення особистості злочинця для запобігання кіберзлочинності // Міжнародні стандарти з кібербезпеки та їх застосування в Україні: матеріали «круглого столу» (м. Харків, 19 квітня 2016 р.) за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головіна. – Х.: Право, 2016. – С. 20-23
5. Офіційний сайт Державної судової адміністрації України <http://dsa.court.gov.ua/dsa/>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018